

הברת כ"ח ואילעזר בן יהודה

למלאת כ"ט שנים לפטירתו של מחיה השפה

נגיח את הילדים?

בריאזות קדמת לכל, כי מה-אחד נוספם

שאנו צריכים למלא את חובתנו במלח. באמרו זאת תלשיט לי. ב-יהודה שתי פתאזות-נסיעת. בספינת מסגרי מריטום שעמדה להפליג למחרת היום הזאת מיפו, והטיף שעלינו למהר בהקדם לספינת.

את מחיר הכריטיסם שלם מהכסף שקבל מרנוקובסקי ומחלואה ברביית ממקום אחר, וכביסו נשאר בקושי חסכום הנהיך למסילת הברזל ממרסייליה לפריז. כל ויכוחים מיותרים — אמו ב-יהודה, המתקאות נקטו ואם לא נסע, נפסיד את מחיזיך.

מסרתי את שני ילדי לורזעות אמני, שתבטיחתי לי לטפל בהם עד שאחזור, וכלכד שאבריא, למחרת היום הזה, בשעות אחר-הצהריים, נמצאו על המפינה אוריניוק, ולפני שקיעת החמה הפליגו מחוף יפו למרחבי ים.

שמו של בן-יהודה הלך לפנינו, כי משעה שנאסר בבית-הכלא בירושלים נוצרה הערצה גדולה לאיש שסבל כל-כך על רעותיו בהקדימו את זמנו ולא היו מובנות לעמו.

בפריז ובלונדון נתקבל ב-יהודה בידדות ובהשומות-לכ מרובה בכל החוגים היהודים, וניתנה לנו גם עזרה חמרית לחקירותינו המדעיות בשביל המליון. ב-יהודה היה מבקר-קבוע בספרית הלאומית בפריז וב-בריטיש מראום בלונדון; תזמור החדש החשוב בשביל המליון הלך, אמנם, הלך ורבה, אך על דבר הדפסת המליון לא היה מי שרצה לשמוע.

נשיא הברת כ"ח בפריז היו המד מחמפך הראשונים

של אליעזר בן יהודה גם בחמך וגם ברומ, הם הם שעורדדו בהבור מלונג הגדול, המכו בכסף להוצאות תפוס הכנסו את בניו לביח-המורש למורים בפריז למען ישחלפו בו רחמי אחייכ מורים בבתי הספר של הברת במורת.

אליעזר בן יהודה היה כידוע מורה עברית בכתי"ס של החברה בירושלם בימי המנוח ניסים בכר, ואחז המורים הראשונים שהכניס את השיטה הטבעית עברית בעברית לכיתספר זה.

בכתביה של המנוחה מרת המדה ב-יהודה נשאר כתב-יד מענין המסין אור על פרק חשוב בחיי בעלה ועל ספלי המשפחה לפני חשיים שנה ועל האישים שהמכו בו בחמר וברוח להוציא לאור את הכרכים הראשונים של מלונג הגדול

תמלחמת עם השפן

פרק ג.

היה בוקר יום המסין של חדש האביב בשנת 1898, ואני — חלה זה שנים במלריה ושגרוו בעקבותיה, — יושבת בנג, עם ילדי הקטן אהרן השני בן ששה חדישים, והילדה דבורה הראשונה היא היפה-פיה והכשרונית הידועה, נלחצה אלי בחבה, ובמתי סערת מחשבות שחוררות: לחיות בעלת מום אינני רוצה, אישים קיז לחיי. עיני מתמלאת דמעות נסתרות, בתביטי על ילדי, הנה נגש אלי בן-יהודה ואומר לי:

— מחר אנו נוסעים לחוץ-לארץ.
— כיצד? ארץ? הכסף מנין יימצא? איר

במתמאות ובתהלות למולאים את חובתם זו, ובפקודת
ובהצללות למתנגדים בגלוי או בסתר ומוכנים לשאת גם
להבא את קושי חייו.

ב"יהודה נתפבל לפנימיה לבית המדרש למורים של
"חברת כל ישראל חברים" בפריז למען יהיה מורה-עברי
מופתי בארץ ויחד אתו נתקבלה גם אחותו פנינה, ע"י כך
סרה מעלנו דאגת הערן בנינו והפנתם לחיים, ולבנו היה
מלא תקווה שמכאן ואילך נוכל להתרכז בעבודת המלון
ולתת לו את כל עתותינו. בימים ההם עלתה המחשבה
לשחרר את ב"יהודה מעריבת העתון למען יוכל
להקדיש את כל זמנו למלון. ב"יהודה השתדל תמיד
להרחיב יותר את שלחן עבודתו ולהאריך יותר את זמנו.
הוא התחיל לישון פחות, לנות פחות ולהמיעט בקריאתו.
הוא בקש ממני לקרוא את כל הספרים החדשים
והעתונים הרבים, המתקבלים ולמסור לו ריק-וחשבון
והמציות החדשות מהמרחש בעולם. אמנם, היינו
יוצאים עוד זום זום לטוולנו הדגיל מחוץ לעיר בבוקר
השכם, ואחרי שקיעת החמה, אך גם השעות הללו לא
החלטות ומתכנים תכניות וסדר היום למחר, למחרתיים,
לחלשים ולפעמים גם לשננים. ע"י כך לא נשאר לנו
אחרי-כך אלא למלאות את החכונות, להוציא לפועל את
הרעיונות, להגשים כראוי את השאופות. המלון צריך
להגמר ויהי מזה ובטוחים היינו שמצא נמצא בכל מקום
את האמצעים להדפסתו, היכול להיות לנו ספק בדיבר?
אחרי כל החלטות והתשבחות וסבר-הפענים שהיו מנת
חלקנו בשני מרבי ארופה החשובים נגשנו לעבודה בלי
אמצעים אך בחרבה מרץ: להטיב ולהקן ולחשלים את
המלון עד כדי שתתאמתנה כל שאילותינו, וכל התקוות
שהתלו בנו המלומדים שלא רצו ערוין לדאמון בתחום
הלשון ושעל כן, לא העריכו גם את חשיבות המלון ולא
האמינו שחבור מרע זה יהיה המכשיר החסר כל-כך
לכל החוקרים בלשונות השמויות ובחקירת כתיב-הקדש
בפרס.

כי התומכים עצמם רצו שב"יהודה ישלים בתחלה את
כתב-היר והדאגה להוצאות ההדפסה תבוא אח"כ.
חברת כ"ח ויק"א גורסים לון העומד בראש שתתין,
בנדיקט אשר בקר בארץ ישראל והתפעל מהמשפחתו של
ב"יהודה על הישוב החדש והישן, אך התרעם קצת
בנוגע להכנסת העברות בכתיב-הספר של הכ"ח וגם נכנס
גוריו וברני ליר, הרב צדוק כהן ופרוץ ישראל לוי היו
מתלוקים כבוד רב לבן-יהודה ומביעים את חוקרתם
הגמורה קודם כל על הצלחתו בתחית הלשון בארץ ועל
אומץ רוחו להפיץ אור בממלכת החשך. הם הדימו על נס
את החבור הגדול שהוא מכין, ושיהיה להועלת לכל
העוסקים בתחית לשוננו ושאר הלשונות השמויות, ויוסיף
כבוד לישראל.

גם בלונדון מצאנו את אותו היחס הלכני מצד הרב
הכולל אדליר הרברט בנספיץ, הרב זינגר, הפר'
איברהמס, אלברט ליואי מוכרי האנגלו ג'ואיש ונשיאו
קלוד מונטפמורי, ישראל זנגול ועוד ועוד. אהדה זו
עוררה בכל ספק את ב"יהודה, אך מצד אחר נוכח לדעת
שאין גם לחלים על הדפסת המלון בעת כי בשבילו היה
ענין הדפסת המלון עיקר, שיאפשר את תחית לשוננו
בדבור-עם, בהוצאה ובספרות, כי ער היה לעברים
המורכבים בלשונם. על כל צער ושעל, היו חסרות להם
המלים הנחוצות, וביחד הרגישו בזה המורים, תלמידיהם
היו מציקים להם ודורשים מהם שמות לכלי השולחן,
המטבת, המגדים אשר ולבשו, לאבן, לעץ, לשיח, לפרח
זה או אחר וכו'. ואצל ב"יהודה הרי היה הכל מוכן, והוא
הוסיף לחפש, ולהוסיף חמר חשוב ויקר ערך, להעשיר את
אוצר לשוננו ולהרחיבו.

נסיעתנו נמשכה ארבעה חדשים, ובן יהודה היה שומר
בעל מרגלות והחלומים את כל החומר החדש אשר אסף
בכתבי-יד חשובים ובחבורים נרפסים וקרי-המצאות.
חדשנו את נעורינו ממש, מחלתי חלפה כלי, ואנו חזרנו
לארץ רעננים ומלאי כח ומרץ לעבוד עוד במשנה-מרוץ
גם במלון וגם בעתון ולנהל את המלחמה המתמדת בער
השלטת הדבור העברי בכל האמצעים: במקשות והחיות.